TØNSBERG
KOMMUNE

RAMMEVERK

Samarbeid mellom helse- og omsorgstjenesten og frivillig sektor

TØNSBERG KOMMUNE

Innhold

1. Formål 2

2. Rettslig grunnlag 3

3. Rutiner og støttedokumenter 3

4. Prinsipper for samarbeid 3

4.1 Frivillighet som supplement 3

4.2 Pasientsikkerhet og forsvarlighet 4

4.3 Ivaretakelse av frivillige 5

4.4 Pasient og brukers selvbestemmelse ved frivillig tilbud 5

4.5 Taushetsplikt og personvern 5

4.6 Politiattest 5

5. Organisering av samarbeidet 5

5.1 Samarbeidsstruktur 5

5.2 Avtaler med organisasjoner 6

5.3 Avtaler med enkeltpersoner som gjør frivillig innsats 6

5.4 Kunnskap, kompetanse og kulturbygging 6

6. Oppfølging og evaluering 7

1. Formål

Rammeverket skal sikre et tydelig, trygt og forsvarlig samarbeid mellom kommunens helse- og omsorgstjenester og frivillig sektor.

Målet er å legge til rette for at frivillig innsats kan styrke livskvalitet, sosial deltakelse og fellesskap, samtidig som kommunens lovpålagte tjenester ivaretas av kvalifisert helsepersonell.

Frivillige aktiviteter skal være et supplement til offentlige tjenester, ikke en erstatning for lovpålagte oppgaver.

Samarbeidet skal bygge på gjensidig respekt for kommunens og frivillig sektors roller, ansvar, kompetanse, egenart og selvstendighet. Frivillig innsats kan, i tillegg til aktiviteter og praktisk støtte, bidra til relasjoner, fellesskap, mestring, likepersonsarbeid, erfaringskompetanse og brobygging.

2. Rettslig grunnlag

Samarbeidet bygger på følgende regelverk:

- Helse- og omsorgsdepartementet. (2011). Helse- og omsorgstjenesteloven – Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m.
  Tilgjengelig fra: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-30
- Helse- og omsorgsdepartementet. (1999). Pasient- og brukerrettighetsloven.
  Tilgjengelig fra: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-07-02-63
- Helse- og omsorgsdepartementet. (1999). Helsepersonelloven – Lov om helsepersonell mv.
  Tilgjengelig fra: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-07-02-64
- Justis- og beredskapsdepartementet. (2018). Personopplysningsloven – Lov om behandling av personopplysninger (GDPR).
  Tilgjengelig fra: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-15-38
- Kultur- og likestillingsdepartementet. (2022). Forskrift om tilskudd til frivilligsentraler.
  Tilgjengelig fra: https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2022-06-30-1272
- Helsedirektoratet. (2025). Rettslige rammer for samarbeid mellom helse- og omsorgstjenesten og frivilligheten.
  Tilgjengelig fra: https://www.helsedirektoratet.no/rundskriv/rettslige-rammer-for-samarbeid-mellom-helse-og-omsorgstjenesten-og-frivilligheten

Kommunen har etter helse- og omsorgstjenesteloven en plikt til å legge til rette for samarbeid med brukerorganisasjoner og frivillige organisasjoner som arbeider med tilsvarende oppgaver.

3. Rutiner og støttedokumenter

Rammeverket gir felles føringer for Mestring og helse. Rutiner, utfyllende prosedyrer og funksjonsbeskrivelser finnes i kommunens kvalitetssystem. Felles rutiner og støttedokumenter skal inneholde risikovurdering, opplæring og veiledning, rolleavklaring, taushetsplikt og samtykke, avvik og uønskede hendelser, ivaretakelse av frivillige og evaluering. Den enkelte virksomhet har ansvar for at aktuelle rutiner er kjent og følges.

4. Prinsipper for samarbeid

Prinsippene skal sikre selvbestemmelse, pasientsikkerhet, taushetsplikt og personvern i samarbeid med frivilligheten.

4.1 Frivillighet som supplement

Frivillige bidrar med aktiviteter som styrker livskvalitet og sosial deltakelse, for eksempel:

- besøksvennordninger
- turgrupper og aktivitetstilbud
- kultur- og arrangementstilbud
- sosial støtte og fellesskap
- støtte til pårørende gjennom indirekte effekt av frivillige tiltak, ved at disse bidrar til trygghet, avlastning og redusert omsorgsbelastning

Andre aktuelle bidrag kan være likemannsarbeid, erfaringsformidling, helsekompetanse, mestringstøtte og brobygging, når det skjer innenfor avklarte roller og ikke innebærer at frivillige overtar kommunens lovpålagte oppgaver.

Frivillige skal ikke utføre:

- helsefaglige vurderinger
- pleie- og omsorgsoppgaver som krever helsefaglig kompetanse
- oppgaver som kommunen har et lovpålagt ansvar for

Ansvarlig virksomhet/leder skal før oppstart vurdere om den konkrete oppgaven er et frivillig supplement eller en nødvendig helse- og omsorgstjeneste. Vurderingen skal ta utgangspunkt i den enkelte pasient eller brukers behov, forsvarlighet og kommunens sørge-for-ansvar. Frivillige skal ikke brukes som erstatning for nødvendig bemanning.

4.2 Pasientsikkerhet og forsvarlighet

Virksomheten har ansvar for at samarbeidet skjer innenfor rammen av forsvarlige tjenester.

Dette innebærer blant annet:

- risikovurderingen skal tilpasses aktivitet, målgruppe og den enkelte situasjon
- risikovurdering av aktiviteter
- tydelige rollebeskrivelser
- kurs og opplæring av frivillige og kommunens ansatte
- kontaktperson i tjenesten
- rutiner for avvik og hendelser

Når helse- og omsorgstjenestene samarbeider med frivillig sektor, skal de sørge for at tilbudet er forsvarlig og at pasient- og brukersikkerhet blir ivaretatt.

4.3 Ivaretakelse av frivillige

Virksomheten og samarbeidende organisasjon skal avklare hvordan frivillige får nødvendig opplæring, veiledning og oppfølging, og hvordan frivillige ivaretas etter uønskede eller belastende hendelser. Det skal være kjent hvor frivillige kan melde avvik, bekymringer og behov for støtte.

4.4 Pasient og brukers selvbestemmelse ved frivillig tilbud

Pasienter og brukere skal selv kunne velge om de ønsker å delta i tilbud og aktiviteter med frivillige.
Når pasient eller bruker har kognitiv svekkelse som påvirker evnen til å uttrykke eller vurdere egne ønsker, skal tjenesten vurdere hvordan interessene best ivaretas og involvere nærmeste pårørende når det er relevant.

4.5 Taushetsplikt og personvern

Frivillige omfattes normalt ikke av helsepersonelloven, men skal likevel:

- signere taushetserklæring
- få opplæring i personvern
- kun få tilgang til nødvendig informasjon

Helsepersonell må alltid vurdere hvilken informasjon som kan deles med frivillige innenfor rammen av sin taushetsplikt, etter innhentet samtykke. Taushetserklæring for frivillige endrer ikke helse- og omsorgspersonellets lovpålagte taushetsplikt. Deling av taushetsbelagte opplysninger med frivillige krever samtykke eller annet rettslig grunnlag, og skal begrenses til det som er nødvendig for det konkrete tilbudet.

4.6 Politiattest

Krav om politiattest skal vurderes og håndteres i samsvar med gjeldende lov- og forskriftsgrunnlag. Det kan ikke innføres et generelt krav om politiattest for alle frivillige. Frivillige organisasjoner og kommunen kan kreve politiattest der oppgaven innebærer et tillits- eller ansvarsforhold overfor mindreårige eller personer med utviklingshemming, innenfor rammene av politiregisterregelverket.

5. Organisering av samarbeidet

Kommunen koordinerer samarbeid med frivillige organisasjoner og enkeltpersoner.

5.1 Samarbeidsstruktur

Kommunen har etablert:

- en koordinerende funksjon for frivillighet
- faste kontaktpersoner i tjenestene

- samarbeid med frivilligsentraler og organisasjoner
- dialogarenaer mellom kommune og frivillig sektor
- frivillighetsplan

Dialogarenaene skal brukes til gjensidig erfaringsdeling og utvikling av samarbeidet. Relevante frivillige organisasjoner, herunder pasient-, bruker- og pårørendeorganisasjoner, bør involveres tidlig når samarbeidsformer som berører dem utvikles.

5.2 Avtaler med organisasjoner

Samarbeidet skal reguleres gjennom skriftlige avtaler mellom kommunen og frivillige organisasjoner. Avtalen skal bidra til forutsigbarhet og trygghet for alle parter.

Avtalen bør inneholde:

- formål, målgruppe og hvilke oppgaver frivillige kan og ikke kan utføre
- rolle- og ansvarsfordeling, inkludert rekruttering, egnethetsvurdering og navngitte kontaktpersoner hos begge parter
- opplæring, veiledning, oppfølging og ivaretakelse av frivillige, også ved belastende hendelser
- rutiner for kommunikasjon, samarbeid, varsling, klager, avvik og uønskede hendelser
- forsvarlighet, pasientsikkerhet, taushetsplikt og personvern
- forsikring, økonomi og eventuelle utgifts ordninger
- tidspunkt, form og ansvar for gjensidig evaluering

Avtalen skal avklare eventuell utgiftsdekning, ressursbruk og andre økonomiske forutsetninger som er nødvendige for det konkrete samarbeidet.

5.3 Avtaler med enkeltpersoner som gjør frivillig innsats

Samarbeidet skal reguleres gjennom avtaler med enkeltpersoner som gjør frivillig innsats, med henvisning til kommunens kvalitetssystem.

5.4 Kunnskap, kompetanse og kulturbygging

Et godt samarbeid mellom helse- og omsorgstjenesten og frivillig sektor forutsetter kunnskap om hverandres roller, ansvar, kompetanse og egenart og rammebetingelser.

Kommunen skal bidra til at ansatte som samarbeider med frivillig sektor har nødvendig kunnskap og kompetanse om frivillighet, rolleforståelse og samarbeid med frivillige organisasjoner. Frivillige som inngår i samarbeid med helse- og omsorgstjenesten skal

få nødvendig informasjon, opplæring og veiledning knyttet til det konkrete samarbeidet og oppgavene de skal utføre.

Det skal arbeides systematisk med å utvikle en kultur for samarbeid mellom helse- og omsorgstjenesten og frivillig sektor. Dette innebærer blant annet:

- gjensidig respekt og anerkjennelse av ulike roller, kompetanse og bidrag
- kunnskap om frivillighetens egenart, rolle og rammebetingelser
- kunnskap om helse- og omsorgstjenestens ansvar og rammer
- arenaer for dialog, erfaringsutveksling og felles læring
- kunnskap om helse- og omsorgstjenestens ansvar og rammer
- deling av erfaringer og gode samarbeidsformer

Arbeidet med kunnskap, kompetanse og kulturbygging skal bidra til forankring, rolleforståelse, kvalitet, tillit og videreutvikling av samarbeidet.

6. Oppfølging og evaluering

Kommunen skal årlig evaluere samarbeidet gjennom:

- dialog med frivillige organisasjoner
- bruker- og pårørendetilbakemeldinger
- evaluering av aktiviteter
- revisjon av rammeverk og maler
- årlig rapportering for samarbeid mellom helse- og omsorgstjenesten og frivillig sektor – til politisk behandling

Evalueringen skal være gjensidig og læringsorientert og omfatte erfaringer fra tjenestene, frivillige organisasjoner, frivillige, pasienter, brukere og pårørende. Evalueringen bør omfatte kvalitet og trygghet, rolleavklaring, avvik og læringspunkter samt behov for forbedringer.

TØNSBERG
KOMMUNE

Sammen skaper vi en **nytenkende, trygg** og **bærekraftig** kommune.

TØNSBERG
KOMMUNE

Tønsberg kommune
postmottak@tonsberg.kommune.no
Postboks 2410, 3110 Tønsberg
Telefon 33 40 60 00
www.tonsberg.kommune.no